

**Міністерство освіти, науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Центр досліджень прав людини
Юридична клініка
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
Житомирський національний агроекологічний університет**

ЛІТОПИСЕЦЬ

Збірник наукових праць

випуск 10

Житомир – 2015

*Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка (протокол № 7 від 27 лютого 2015р.)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Німко О.Б., кандидат юридичних наук, завідувач кафедри правознавства
Житомирського національного агроекологічного університету

Шабінська О.Д., головний спеціаліст Головного управління юстиції в Житомирській
області

Рудницька Н.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України
Житомирського державного університету імені Івана Франка

Літописець. Збірник наукових праць. Випуск 10. – Житомир; видавничий
центр ЖДУ, 2015. – 250 с.

Адреса організаційного комітету:

10014, м. Житомир, вул. В. Бердичівська, буд.

Ел. пошта: spec.istor@gmail.com

www.zu.edu.ua

У збірнику представлені доповіді, які були оприлюднені на II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Права людини: історичний вимір і сучасні тенденції», яка була проведена кафедрою спеціальних історичних дисциплін та правознавства Житомирського державного університету імені Івана Франка 26-27 листопада 2014 року.

Розміщені у збірнику статті стосуються таких напрямків: «Права людини в процесі українського державотворення», «Конституційний статус людини і громадянина: проблеми захисту», «Причини корупції в Україні, шляхи її подолання», «Політична корупція в сучасній Україні», «Козацтво як правовий фактор українського державотворення», «Права жінок та шляхи їх забезпечення».

Розрахована на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, всіх, хто цікавиться проблемами прав людини.

ISBN

Друкується в авторській редакції

УДК 34
ББК 67.0

© Колектив авторів, 2015

© Житомирський державний
університет ім. Івана Франка

ЗМІСТ

ПРАВА ЛЮДИНИ В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Романюк Н.Й. Правовий статус землевласників Правобережної України в другій половині XIX – на початку XX ст.	7
Новик М.К. Зміст та конституювання «Пактів та конституцій...» Пилипа Орлика	13
Магась В.О. Нормативно-правові основи функціонування суспільно-політичних та громадських організацій в Російській імперії на початку XX ст.	16
Маркевич О.В. Законодавче регулювання дворянських виборів у Російській імперії (1775-1831 рр.)	19
Магась-Демидас Ю.І. Нормативно-правова база сільськогосподарської кооперації Правобережної України в кінці XIX – на початку XX ст.	24
Шевчук Б.Л. Повне зібрання законів Російської імперії як джерело дослідження історії Волинської казенної палати у дореформений період	27
Зосімович О.Ю. Судова система Волинської губернії на початку XIX ст.	32
Паращук Л.М. Проблема захисту прав студентських сімей в сучасній Україні	37
Хоменко О.О. Права та обов'язки комісарів кордонно-пропускних пунктів за правління Ради Міністрів Української Держави 1918 р.	41
Мосійчук Л.О. Краківська історична школа	42
Дворецька Л.П. Правове визначення Директорії як органу влади	46
Полоневич Т.Ю. Організаційно-правові механізми здійснення миротворчих операцій Організації Об'єднаних Націй	47
Мисечко Л.П. Судова система і судочинство на українських землях Великого князівства Литовського у дослідженнях М.В. Довнара-Запольського	50
Хомчук М.В. Права та вольності козацтва у світлі літописів другої пол. XVII ст.	52
Михнюк М.О. Конституція УРСР 1937 року та її декларативний характер	54
Заглинський В.А. Права людини у роки Першої Російської революції 1905-1907 рр.	57
Кулінський Д.І. Права жінок у Швеції	59

Ткачук Д.Г. Правове становище жінок у Туреччині	62
Хмельницька О.Б. Законодавча діяльність Гетьманщини у сер. XVII – на поч. XVIII ст.	64
Семенчук К.В. Традиційні етнографічні особливості становища жінки в українському суспільстві	68
Григорян Г.В. Джерела та структура скандинавського права	70
Лилик І.В. Захист прав людини і громадянина за романо - германською правовою системою в Україні	73
Степаненко В.О. Інститут ампаро у сфері захисту основних прав і свобод в Латинській Америці	76
Стужук І.О. Сучасна правова система Китаю	79
Хробуст Б.О. Особливості судово-правової системи Індії	81
Невмержицька В. «Велика хартія вольностей» в історії правової думки Англії	84
Машевська Д.О. Права дитини: зміст, нормативне визначення, проблеми реалізації, шляхи вирішення	87

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВ ЛЮДИНИ, ДЕРЖАВИ ТА ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

Ляшенко Р.Д. Нетипові нормативні регулятори у природоресурсному законодавстві України	91
Войтович Н.Ф. Міжнародно-правові стандарти захисту прав особи на свободу і особисту недоторканість та українське законодавство в даному аспекті	94
Бучинська Т.В. Сучасні тенденції надання адміністративних послуг в Україні	99
Бондарчук Н.В. Права громадян на землі в Україні	106
Рудницька О.П. Особливості устрою та функціонування територіальних громад: зарубіжний досвід	109
Новик В.А. Занятість населення: новації правового регулювання	112
Черниш Р.Ф. Корупція в Україні, як один із головних антидержавних чинників	117
Рись В.Г. Міжнародно – правові принципи та стандарти в системі організації	

і функціонування сучасної української адвокатури	122
Бучинська А.Й. Європейська хартія місцевого самоврядування як гарантія захисту прав людини	126
Рудницька Ю.В. Причини вчинення крадіжок неповнолітніми	129
Шлапак О.І. Гарантії реалізації права на екологічну інформацію	132
Дядиченко А.А. Психологічні особливості серійного вбивці	135
Троцька Н.В. Правове регулювання дієздатності: зарубіжний досвід	137
Вигодованець М.В. Цивільно-правова охорона та захист прав виробників фонограм	139
Малука Т.О. Корупція в Україні: шляхи її подолання	144
Сторожук Г. Корупція – збірне правове поняття, яке охоплює сукупність взаємопов'язаних правопорушень	147
Усенко М.В. Усиновлення іноземними громадянами українських дітей	150
Шемет А.С. Державна зрада	153
Ковальчук С.М. Аналіз проекту Закону України «Про протидію і запобігання сепаратизму та подолання наслідків сепаратистської діяльності на території України (десепаратизацію)»	155
Попкова Т.Б. Майнові права подружжя в Україні	157
Сідун Д.В. Договір найму житла	160
Ярошенко М.В. Проблеми права користування чужою земельною ділянкою	163
Буряченко А. Право на вільний доступ до вогнепальної зброї: самозахист чи вседозволеність	165
Венгер Н.М. Форми та способи захисту екологічних прав громадян	168
Захарчук Р.О. Правове регулювання захисту конфіденційної інформації про особу	171
Котвіцька Д.С. Порівняльна характеристика правового статусу особи в Україні та Японії	176
Волкович Н.В. Механізм реалізації екологічних прав громадян	180
Орешко Я.І. Корупція у навчальних закладах і юридичні аспекти боротьби з нею	182
Коломієць О.В. Основні права засуджених	185
Скліфасовська Ю.В. Психологічні особливості професійної діяльності	

фахівців юридичної сфери	188
Слободенюк В.А. Неповнолітній як суб'єкт права в сучасний період	191
Гудзевич В.В. Правове регулювання оплати праці в Україні	194
Павлюк Я.О. Правове регулювання усиновлення в Україні	197
Мосійчук Я.О. Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей	200
Садовий С.В. Способи захисту права власності	204
Черняк Ю.А. Право людини на амністію	206
Данилюк Ю.В. Проблеми проведення референдумів в Україні	208
Парфенюк О.М. Мисливство як вид права користування твариним світом	211
Войтюк Т.Ю. Право лісокористування в Україні	214
Шевчик І.О. Торгівля людьми –проблема сучасності	217
Шевчук Н.О. Порушення прав людей організованими злочинними організаціями	220
Данілов О.Г., Дідковський С.С. Право громадян на загальне та спеціальне природокористування	222
Олексюк К.В. Захист права на безпечне для життя і здоров'я довкілля	225
Мусійчук В.М. Проблеми працевлаштування молоді в Україні	229
Кучевський В.В. Проблема реалізації людиною і громадянином конституційного права на підприємницьку діяльність	232
Добровінський М.М. Співвідношення права, законності і правопорядку	235
Котенко О.О. Соціальні права і свободи людини	238
Любашенко М.І. Конституційне право на працю в Україні	240
Шевчук В.В. Проблеми конституційного гарантування прав та основоположних свобод людини	242
Фоменко А. С. Виконання рішень Європейського Суду з прав людини в Україні	245

2. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: підручник / О. Ф. Скакун; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — 3-тє вид., доповн. і переробл. — К.: Прав. єдність, 2012. — 524 с.
3. Ляшенко Р.Д. Презумпції у праві: питання теорії та практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Р. Д. Ляшенко; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. — К., 2011. — 19 с.

Войтович Наталія Федорівна

кандидат юридичних наук, викладач
ЖУППІМ УМВС України в Житомирській області

Міжнародно-правові стандарти захисту прав особи на свободу і особисту недоторканість та українське законодавство в даному аспекті

Ряд міжнародно-правових актів закріплює загальне правило, суть якого полягає в тому, що «кожний має право на свободу і особисту недоторканість». Однак, це право не може бути абсолютним навіть у демократичному суспільстві. На жаль, суспільство досі не винайшло жодного адекватного заміника позбавленню свободи, хоча й досягнуто певного прогресу в цьому напрямі. Останніми роками було запроваджено електронний моніторинг – складний метод, який полягає в тому, що відповідна людина носить на гомілці браслет, що подає сигнал. Цей сигнал дає змогу підрозділу з нагляду визначити місцезнаходження особи. Таким чином, вірогідність переховування від правосуддя зменшується настільки, що цей спосіб може слугувати заміною тримання особи під вартою [1]. Крім того, цей метод дедалі ширше застосовується як форма виконання покарання у вигляді позбавлення волі на незначний строк.

В контексті позбавлення свободи міжнародно-правові стандарти вимагають чіткого врегулювання двох питань: : по-перше – умов, за яких допускається таке позбавлення свободи; по-друге – гарантій, що мають бути надані затриманим особам. Таким чином, особа може бути затримана або арештована тільки у передбачених в законі випадках при додержанні встановленої процедури. Інколи це породжує в суспільстві ілюзію, що треба лише нормативно закріпити підстави обмеження свободи і передбачити для цього деяку процедуру – і недоторканість особи забезпечена. Однак підстави обмеження свободи, які закріплені у законодавстві країни, можуть бути дуже поширеними, а процедури несправедливими, що веде до узаконеного свавілля. Це було враховано при прийнятті Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод (надалі – Конвенція). Зазначена Конвенція, на відміну від інших міжнародних договорів, має свої особливості. По-перше, тлумачити оціночні положення Конвенції має право лише Європейський суд з прав людини (надалі – Європейський суд). По-друге, застосовувати положення Конвенції та відповідні рішення Європейського суду є обов'язком українських суддів при розгляді справ [2]. Такий висновок випливає зі ст. 9 Конституції України, ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори», ст. 4 Господарського процесуального кодексу України, ст. 8 Цивільного процесуального кодексу України, ст. 9 Кодексу адміністративного судочинства України. Крім цього, згідно з Законом України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини та основних свобод людини 1950 р.», Україна визнала обов'язковою юрисдикцію Європейського суду в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції.

У ч. 1 ст. 5 Конвенції встановлений вичерпний перелік випадків, коли позбавлення особи свободи допустимо у демократичному суспільстві. Наведені

випадки тлумачаться у практиці Європейського суду у вузькому сенсі. Крім того, ст. 1 Протоколу № 4 до Конвенції забороняє позбавляти особу свободи за невиконання контрактного зобов'язання. Таким чином, взяття особи під варту можливо тільки з однієї підстави (або декількох), передбачених ч. 1 ст. 5 Конвенції. Якщо національним правом держави передбачені інші випадки обмеження свободи особи, то вони визнаються Європейським судом такими, що порушують ст. 5 Конвенції (див. Рішення у справі «Гуццарді проти Італії», Рішення у справі «Енгель та інші проти Нідерландів»; Рішення у справі «Луканова проти Болгарії»). Так, Європейський суд визнав, що не відповідає п. «с» ч. 1 ст. 5 Конвенції передбачене у національному законодавстві Об'єднаного Королівства затримання особи з метою «збереження злагодності і підтримання порядку» у суспільстві, при цьому Суд відмітив, що немає необхідності підозрювати, що було вчинено правопорушення (або думати, що необхідно затримання, щоб помішати вчиненню правопорушення (див. Рішення у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства»)).

Відповідно до законодавства Італії дозволялося попереднє ув'язнення осіб з метою забезпечити «безпеку і суспільну моральність». Однак, Європейський Суд визнав це положення таким, що не відповідає ч. 1 ст. 5 Конвенції і підкреслив, що названі у ній випадки обмеження свободи є вичерпними і мають обмежене тлумачення (див. Рішення у справі «Чюлла проти Італії»).

Кожна особа, у випадку її затримання або арешту державними органами, наділяється процесуальними гарантіями, передбаченими у ч. 2–5 цієї статті. Більш того, презумпція знаходження особи на свободі при вчиненні правопорушення підкреслюється імперативною вимогою ст. 5 Конвенції забезпечувати, щоб обмеження свободи здійснювалось тільки на необхідний строк і було законним й обґрунтованим. Тому особа, яка підозрюється у вчиненні правопорушення, має право на розгляд в суді питання про обмеження свободи впродовж розумного строку, а також на негайну судову перевірку у ході якої суд вирішує питання про законність його затримання. Посадові особи, що здійснюють обмеження свободи, повинні довести у суді, що вони мають такі повноваження, а також що є підстави для обмеження свободи конкретної особи.

Варто зазначити, що особа не може відмовитись від прав, які гарантовані їй у ст. 5 Конвенції, навіть якщо вона добровільно погодилась на позбавлення свободи. У рішенні по справі «Де Вільде, Оомс і Версип проти Бельгії» Європейський суд підкреслив, що право на свободу має занадто велике значення для особи у демократичному суспільстві, щоб вона змогла втратити захист з боку Конвенції з тієї лише причини, що сама дала згоду на тримання себе під вартою.

Розмаїття проблем, які постають у зв'язку з тлумаченням Європейським судом ст. 5 Конвенції вражає [3], тому визначемо найбільш актуальні аспекти: підстави затримання та взяття особи під варту за вчинення злочину та конкретні процесуальні дії щодо заарештованих осіб.

Згідно з п. «с» ч. 1 ст. 5 Конвенції, законний арешт або затримання особи здійснюється з метою припровадження її до компетентного законного органу на підставі обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо є розумні підстави вважати за необхідне запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення.

Всі три групи обставин, які названі у зазначеному пункті є вичерпними, і відповідно вони не можуть бути використані ні для обґрунтування затримання особи

з метою запобігання її незаконному в'їзду в країну, ні для її депортації або екстрадиції (див. Рішення у справі «Ірландія проти Сполученого Королівства»).

Доцільність тримання особи під вартою визначається фактичною стороною діяння. У першому випадку воно дозволяється, якщо є підозра на вчинення правопорушення, – злочину або іншого порушення, визначеного внутрішнім законодавством держави. На думку Європейського суду, причиною затримання має бути відповідне порушення, а їх метою – необхідність збирання інформації, яка підтверджує обставини, що є підставами взяття особи під варту. Пункт «с» ч. 1 ст. 5 не передбачає, що держава повинна раніше зібрати достатньо доказів для пред'явлення особі обвинувачення, а потім здійснювати її затримання і взяття під варту (див. Рішення у справі «Де Вільде, Оомс і Версіп проти Бельгії»). Однак, потрібна обґрунтована підозра. У справі «Фокс, Кемпбелл і Гартлі проти Сполученого Королівства» Європейський суд встановив, що законодавством Великобританії по боротьбі з тероризмом допускається обмеження свободи, якщо підозра носить «інтуїтивний», а не «обґрунтований» характер. Тому він, хоча і визнав, що тероризм має особливу небезпеку для правової держави, однак підкреслив, що необхідність боротьби з терористичною злочинністю не може виправдати розширення поняття «обґрунтованості» до знищення цієї гарантії.

Згідно з п. «с» ч. 1 ст. 5 Конвенції, державним органам дозволяється тримати особу під вартою, щоб не дати їй втекти після скоєння правопорушення. Таку небезпечність втечі необхідно уважно вивчати у кожному конкретному випадку. При цьому, на думку Європейського суду, мають аналізуватися такі обставини як розумність дій держави, яка тримає особу під вартою і можливість втечі особи, з урахуванням таких обставин як тяжкість покарання за скоєне правопорушення, наявність сім'ї та інші фактори (див. Рішення у справі «Вемгофф проти Німеччини»).

У справі «Калашников проти Росії» Європейський суд вкотре нагадав, що лише сам по собі факт обвинувачення особи у вчиненні тяжкого злочину не може бути підставою для тримання особи під вартою у період проведення досудового слідства. З приводу інших обставин, на які посилався національний міський суд, обґрунтовуючи необхідність продовження тривалості арешту заявника (йшлося, зокрема, про те, що перебуваючи на свободі, заявник перешкоджатиме слідству), Європейський суд зауважив, що згадана судова інстанція не навела у своїх рішеннях жодних фактичних обставин, котрі б підтверджували такий висновок. Врешті-решт, Європейський суд дійшов висновку, що обґрунтованість і доречність підстав для арешту заявника, які мали місце під час затримання останнього, втратили своє значення під час тривалого періоду перебування його під вартою.

Згідно з ч. 1 ст. 5 Конвенції, держава може позбавляти особу свободи тільки «у порядку, встановленому законом». Термін «закон», який використовується у Конвенції, означає як повну відповідність будь-якого обмеження свободи матеріальним і процесуальним нормам національного законодавства, так і відповідність ст. 5 Конвенції (див. Рішення у справі «Цирліс і Кулумпас проти Греції»).

Причому, підстави обмеження свободи і процедура їх застосування повинні бути чітко визначені у національному законодавстві й усвідомлюватися повсякденною правосвідомістю. Отже, закон, по-перше, повинен бути доступним, щоб в особи була можливість знати і посилатися на правові норми, які застосовуються у справі. По-друге, норми закону повинні бути чітко сформульовані,

щоб особа могла їх розуміти і регулювати свою поведінку (див. Рішення у справі «Моннелл і Морріс проти Сполученого Королівства»).

На думку Європейського суду, питання про те, чи особу було позбавлено свободи з порушенням ст. 5 Конвенції, має вирішуватись у кожній справі окремо з урахуванням усіх обставин. У ряді справ, Європейський суд визнавав порушеннями ст. 5 Конвенції факти недотримання суддями підстав затримання або арешту, які закріплені у національному законодавстві.

Передбачені у частинах 2–5 ст. 5 Конвенції процедурні форми контролю за обмеженням особи свободи у демократичному суспільстві мають за мету не допустити зловживань національних органів і забезпечити звільнення особи (див. Рішення у справі «Курт проти Туреччини»). Перелік цих процедурних гарантій, які надаються особі у разі обмеження її свободи, є мінімальним, і національне право може суттєво їх розширити.

У ч. 2 ст. 5 Конвенції закріплено право особи знати, чому обмежується її свобода. Отже, кожному затриманому має бути повідомлено негайно, на зрозумілій йому мові, причини його затримання і арешту.

У ч. 3 ст. 5 Конвенції закріплюються процесуальні гарантії захисту осіб, затриманих або заарештованих за п. «с» ч. 1 ст. 5 з метою передачі їх компетентному судовому органу за обґрунтованою підозрою у скоєнні злочину. Вона закріплює право особи негайно предстати перед суддею чи іншою службовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу.

Цілком зрозуміла позиція українського законодавця посилити контроль за затриманням, яке в звичайних умовах можуть застосувати і особи, які в силу службового становища зобов'язані вести боротьбу із злочинністю, і пересічних громадян, які нерідко стали свідками того чи іншого злочинного посягання. Підхід був вибраний не самий простий, хоч і не оптимальний, а саме - деталізувати процедуру затримання, дотримання якої і стане гарантією від неправомірного втручання у право особи на свободу та недоторканність. Наскільки це виправдано покаже практика, проте аналіз наведених норм заставляє задуматись над деякими питаннями.

Чинний кримінальний процесуальний закон визначає затримання як тимчасовий запобіжний захід, який застосовується з підстав та в порядку, визначеному КПК (ч.2 ст.176 КПК України) та визначає три його види. Це затримання уповноваженою службовою особою, санкціоноване слідчим суддею або судом (ст.ст.188-191 КПК), затримання уповноваженою службовою особою (ст.208 КПК України) та "законне" затримання, тобто особою, яка не є взагалі службовою, або службовою, але не уповноваженою за статусом на подібні дії за обсягом своїх службових прав та обов'язків (ст. 207 КПК). Не вдаючись у теоретичні суперечливі аспекти такого визначення затримання, звернемо увагу саме на практичні (прикладні) аспекти. Але перед цим необхідно відмітити, що законодавець поєднав фактичне та юридичне затримання в часі. Якщо раніше дискусійним було питання початку затримання (фактичне (фізичне) затримання чи складання протоколу), то згідно з ч.1 ст.209 КПК України, особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному службовою особою.

Частина 1 ст.208 КПК України передбачає право уповноваженої службової особи затримати у визначених випадках без ухвали суду лише особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі.

Законодавець вказує два такі випадки: якщо особу застали під час вчинення злочину або на місці його вчинення (п.1ч.1 ст.208 КПК) та якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин (п.2 ч.1 ст.208 КПК). У працівника міліції, який за службовими обов'язками зобов'язаний припиняти будь-які адміністративні чи кримінальні правопорушення, проте безпосередньо не зв'язаний із вирішенням питань кримінального судочинства (наприклад, кінолог, працівник ДАІ, інспектор по особовому складу), можуть бути труднощі із попередньою кваліфікацією того, що він спостерігає і що явно виходить за межі дозволеного. Наприклад, у випадку, якщо він побачив, як одна особа вдарила іншу. Кримінального кодексу в руках у нього може не бути. І взагалі, хто по цій картині, навіть із Кримінальним кодексом у руках, встановить, чи було вчинено злочин (може то була необхідна чи уявна оборона або дрібне хуліганство), а якщо і злочин, то який. Від удару людина може загинути (вбивство), а можуть їй бути заподіяні побої чи легке тілесне ушкодження (за вчинення яких позбавлення волі як вид покарання закон не передбачає).

То як вчиняти в цьому випадку працівнику міліції, якщо будь-яке зволікання може призвести до негативних наслідків як для потерпілого, так і для самої службової особи. Якщо виявиться, що в діях затриманого (підозрюваного) відсутній склад злочину, який передбачає покарання у виді позбавлення волі, затримання слід вважати незаконним, що може як мінімум бути підставою для дисциплінарної відповідальності працівника міліції. А за завідомо незаконне затримання передбачено кримінальну відповідальність за ст.371 КК України (завідомо незаконне затримання або незаконний привід). І як тут буде тлумачитись поняття "завідомо", адже працівник міліції не мав достатніх підстав вважати, що вчиняється саме злочин, за який передбачено покарання у виді позбавлення волі? І чи будуть в такому випадку отримані при затриманні докази допустимими?

Натомість, як зазначає ч.2 ст.207 КПК України, будь-яка особа має право затримати без ухвали слідчого судді або суду будь-яку особу при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення, безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні. Тобто за наявності практично тих же підстав будь-яка особа може затримати підозрюваного у вчиненні не тільки будь-якого злочину, а й кримінального проступку. Важко погодитись з тим, що у особи, яка уповноважена законом на виконання службових обов'язків у сфері боротьба із злочинністю, менший обсяг прав, ніж у пересічного громадянина.

Ні в кого не викликає сумнівів важливість регламентування затримання, оскільки і Конституція України і міжнародні акти (зокрема Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини) містять норми, які гарантують захист прав людини від незаконного втручання в її свободу та особисту недоторканність. Проте внутрішнє законодавство, а саме КПК, повинне, не ігноруючи вказаних норм, які захищають особу від неправомірного посягання, забезпечити виконання головних завдань і насамперед ефективну боротьбу із злочинністю. Навіть у тій же Конвенції подібні обмеження відсутні. Згідно з ч.1 ст.5 Конвенції особу може бути позбавлено свободи у випадку законного арешту або затримання, здійснене з метою доставляння її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення.

Тому слушною була б пропозиція змінити редакцію ч.1ст.208 КПК України і виключити посилання "особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі" замінивши на "особу, підозрювану у вчиненні кримінального правопорушення".

Затримання в широкому розумінні є досить важливим процесуальним засобом, оскільки в окремих випадках саме завдяки йому можна припинити злочин, тим самим зберегти чиясь життя, майно та інші людські цінності від злочинного посягання. Проте затримання - це, безумовно, вторгнення у сферу особистих немайнових прав людини, тому держава, яка ставити на меті захист основоположних прав людини, її інтересів та соціальних цінностей, змушена унормувати (упорядкувати) це втручання. Від зваженого підходу законодавця до конструювання норм, які регулюють інститут затримання залежить дотримання балансу між суспільною необхідністю застосування затримання та захистом від неправомірного втручання у особисті права людини, яка попадає в ці правовідносини.

Список використаної літератури:

1. Трехсель С. Стаття 5 Європейської Конвенції з прав людини // Європейська конвенція з прав людини: основні положення, практика застосування, український контекст / За ред. О.Л. Жуковської. – К.: ЗАТ «ВІПОЛ», 2004. – С. 120.
2. Паліюк В.П. Застосування судами України Конвенції про захист прав людини та основних осіб. – К.: Фенікс, 2004. – 264 с.
3. Гомьен Д., Харрис Д., Зваак Л. Европейская конвенция о правах человека и Европейская социальная хартия: право и практика.- М.: Изд-во МНИМП,1998. – С. 165.
4. Вісник Конституційного Суду України. – 2003. – № 4. – С. 22.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. – С.: ТОВ «ВВП Нотіс». , 2014 – 296 с.

Бучинська Тетяна Володимирівна

головний спеціаліст відділу державної
реєстрації нормативно-правових актів,
систематизації законодавства, правової роботи та освіти
Головного управління юстиції у Житомирській області

Сучасні тенденції надання адміністративних послуг в Україні

Надання адміністративних послуг є складовою реалізації державно-владних повноважень органів виконавчої влади.

Роль органів публічної влади полягає у тому, щоб підвищити колективну спроможність для досягнення більш високого рівня суспільної цінності результатів та зниження загальної вартості публічних послуг [6].

Сучасне розуміння демократичної держави – це коли не громадяни служать державі, а держава є організацією на службі у суспільства. Органи публічної влади не керують громадянами, а надають їм адміністративні послуги, тобто вчиняють різноманітні дії, спрямовані на створення умов для реалізації ними своїх прав та свобод.

Дефініція «послуги» акцентує увагу на виконанні саме обов'язків органів публічної влади перед приватними особами, спрямованих на юридичне оформлення умов, необхідних для забезпечення належної реалізації ними своїх прав, гарантованих законодавством.